

Урок 43

Тема. Стилiстичнi особливостi слiв iншомовного походження.

Мета: удосконалити знання студентiв про стилiстичнi особливостi слiв iншомовного походження, розвивати вмiння правильно ними користуватися в усному та писемному мовленнi, вчитися уникати слiв iншомовного походження та їх українських вiдповiдникiв в дiловому мовленнi; виховувати любов до рiдної мови.

Запозичення iншомовних слiв — один з засобiв поповнення словникового запасу будь-якої мови. По-перше, такi запозичення збiльшують кiлькiсть наявних у мовi слiв; по-друге, вiд запозичених слiв утворюються похiднi слова: гуманiстичний (вiд гуманiзм), перiодичний (вiд перiод) тощо.

За давнiстю запозичення i ступенем засвоєння мовою запозичену лексику подiляють на:

- **запозиченi слова** в цiлому, звичнi та зрозумiлi всiм мовцям: *орфографiя, аналіз, реклама;*
- **iншомовнi слова** зокрема, тобто такi, що не втратили чужорiдних українській мовi фонетичних або морфологiчних особливостей i досi усвiдомлюються мовцями як чужорiднi: *мольберт, бутерброд, капучино, селфi.*

Вправа 1

Перепишiть, розставляючи роздiловi знаки. Якi з ужитих у реченнях слiв iншомовного походження (та похiдних вiд них) давно є звичними й усiм зрозумiлими? Розумiння лексичного значення яких досi спричиняє утруднення? Витлумачте значення останнiх.

1. Легенда про поета твориться з трьох складникiв бiографiї фотографiї бiблiографiї (І. Павлюк). 2. Головне нацiональне багатство кожної країни її люди їхнi здiбностi i потенцiали (За О. Забужко). 3. Гот вирiшив папуга побачивши ворону. Панк подумала ворона роздивляючись папугу (Нар. творч.). 4. Хлiб з помiдором з городу скибка хлiба з кухлем свiжого молока що може бути смачнiше? Та куди там сушi авокадо i пiцам! (А. Любка) 5. Я часто думаю може цей хлопець дитина iндиго i вся його культурна iнформацiя з Інтернету? (За Л. Костенко)
- Якi з запозичених слiв можна назвати iншомовними?
 - За якими ознаками?
 - Позначте в запозичених словах орфограми. Обгрунтуйте їх написання правилами.

У текстах **наукового та офіційно-ділового стилів** слова (словосполучення) іншомовного походження найчастіше є термінами, тобто виконують називну функцію: *Під час проведення атестації державних службовців ураховують рівень володіння ними державною мовою* (З інструкції).

Зазвичай наукові терміни іншомовного походження мають українські відповідники: *фонема* — звук (мовознавство); *пневмонія* — запалення легенів (медицина); *аудит* — перевірка, *компенсація* — відшкодування (економіка). Проте найчастіше в науковому й діловому мовленні вживають саме іншомовні терміни, оскільки більшість із них є інтернаціональними.

У текстах **публіцистичного та художнього стилів** слова іншомовного походження вживають і в прямому, і в переносному значеннях.

Порівняйте:

Авітаміноз — захворювання, викликане загальним дефіцитом вітамінів в організмі внаслідок незбалансованого харчового раціону (З підручника).

Душевний *авітаміноз*... Шукаю аварійний вихід... (О. Германова)
Авітаміноз настрою лікують передовсім цікавим спілкуванням (З Інтернету).

У текстах **художнього і публіцистичного стилів** слова іншомовного походження можуть бути засобом:

- створення образності: Рожевий вечір, **як фламінго**, над нами крила розпростер (Д. Луценко). Почерк у друга нервовий, як **електрокардіограма** (Л. Костенко);
- протиставлення або контрасту: Захоплююся японським малярством **стилю ніхонга**, а в очах українські старовинні рушники (І. Шишов);
- гумористичного та іронічного ефекту: Хто не встиг оновити весняний **лук**? Мерщій ладняйтеся до **шопінгу!** (З реклами).

Вправа 2

Прочитайте. Доберіть два-три поширених нині запозичених слова, які легко можна замінити українськими відповідниками.

Притік англіцизмів у нашу мову просто шалений. Чи це поповнення нашої мови, чи це її витіснення? Часом ми запозичуємо слова, які цілком піддаються перекладові, отже, виштовхують з обігу питому українську лексику: маркетинг (збут, вивчення ринку), спічрайтер (складач промов), котон (бавовна), степлер (зшивач, скріплювач), генерація (покоління) і сотні подібних (За В. Радчуком).

- Складіть і запишіть текст для шкільного веб-сайта про зваженість уживання в мовленні запозичених слів.
- До тексту докладіть міні-словничок, узявши слова з прочитаного тексту та додавши три-чотири самостійно дібраних.

- У якому стилі ви складатимете текст? Вибір стилю обґрунтуйте.

Вправа 3

Перепишіть, уставляючи пропущені літери. Витлумачте лексичне значення слів іншомовного походження.

1. Рівень д..мократії яскраво простежується через засоби масової інформації, через конст..туційне право гром..дян на об'єктивну інформац..ю (З підручника). 2. У сумнівних випадках для уточнення д..агнозу переломів необхідно зробити р..нтгенівський знімок (Зі словника). 3. У нас такі вже соромливі гени, що Йван Пулюй ікс-променя пр..боркав, а люд віками ходить до Рентгена (В. Бровченко). 4. Футур..ст... Що за слово? Це т..тул чи фах? Футбол..ст — то було б зрозуміло! (С. Голованівський) 5. Не може бути мови про тр..умф насилля, бо настала епоха, коли має перемагати справедливість (Ч. Мілош). 6. Яким вогнем спокутувати мушу хрон..чну українську доброту?! (Л. Костенко) 7. Хто поверне нам пісні — інструкц..ї для кор..стування моральними цінностями? (В. Голобородько)

- Які з ужитих у реченнях слів іншомовного походження є термінами? Яких галузей науки?
- Які терміни виконують називну функцію? З'ясуйте стиль речень, у яких їх ужито. Які іншомовні слова-терміни вжито з метою створення гумористичного або іронічного ефекту? У реченнях якого стилю їх ужито?
- Які моральні цінності бережуть українські народні пісні? Назвіть п'ять цінностей, на вашу думку, найважливіших.

Фото конспектів уроку присилати на електронну пошту

irinanikolaevna1977@ukr.net